

Eutanázia

Napísal Michal Marhefka
Štvrtok, 28. Január 2010 01:19

Moderná doba je plná paradoxov. Rozvoj techniky a medicíny dokáže vyliečiť aj také choroby, ktoré ľudia donedávna pokladali za neliečiteľné. Predĺžila sa tak aj dĺžka ľudského života. Na druhej strane však vidíme snahu, ktorá je charakterizovaná prívlastkom „kultúra smrti“. Nie každý život je „moderným“ človekom pokladaný za hodnotný. A tak ten „nehodnotný“ je lepšie ukončiť, resp. mu zabrániť vôbec začať. Hovoríme o eutanázii a aborte.

Oba spôsoby ukončenia života sú vraždou, ktorú sa viacerí vedci snažia pod pláštikom „humanity“, či v prípade potratu, feminizmom a osobnou slobodou, legalizovať. Samotnou príčinou je však silný materializmus, ktorý sa na úkor slabých snaží získať čo najviac. Preto jedincov neschopných produktivity, starých a smrteľne chorých radšej „s láskou“ zbaví utrpenia, čím im nielenže „pomôže“, ale sám ušetrí nemalé zdroje, ktoré treba do starostlivosti o takýchto ľudí investovať. Výsledkom však nie je vyššia životná úroveň, ale strach človeka pred neistým koncom, narúšanie vzájomnej dôvery ľudí (dokonca i v rodine), a celkové zneistenie spoločnosti a jej rastu.

Pôvod eutanázie

Eutanázia nie je čírim plodom dnešnej doby. Jej počiatky siahajú už do starovekého Grécka. Sparťania vtedy zvykli viacnásobne telesne porušených novorodencov usmrtiť. I v starovekom Ríme mohol otec rozhodnúť o živote a smrti novorodenca, a to i bez dôvodu nejakej choroby (tento postoj sa silne podobá na dnešné potraty nechcených detí). Dobrovoľná eutanázia starých ľudí bola bežnou praxou viacerých starovekých spoločností.

Moderná eutanázia však má svoj pôvod u nemeckého spisovateľa Jorsta, ktorý v roku 1895 uverejnil svoju knihu Právo zomrieť. Táto kniha však nezaujala natoľko, ako dielo právnika K. Bindinga a lekára A. Hocha Poskytnutie súhlasu k zničeniu života, ktorý nie je hoden žitia. Táto kniha sa stala základom ideologického uplatňovania eutanázií vo fašistickom Nemecku. Pôvodný úmysel smrti zo súcitu, prešiel od odstraňovania telesne a mentálne chorých (teda neužitočných občanov), cez starých až po rasovo nevyhovujúcich obyvateľov Nemecka a Európy.

Charakteristika eutanázie

V pôvodnom zmysle slova ide o dobrú smrť. Teda túžba po šťastnom a pokojnom, bezbolestnom ukončení života. V tomto zmysle by sme mohli chápať sv. Jozefa ako patróna eutanázie – šťastnej hodiny smrti. Pôvodne tento pojem zahŕňal v sebe všetky snahy uľaviť bolestiam umierajúceho, či už prostredníctvom látok utišujúcich bolesti, alebo aj modlitbu o dobrú smrť..

Poučka eutanázie je nasledujúca:

Eutanáziou rozumieme konanie, ktorého úmyslom je spôsobiť alebo urýchliť smrť ťažko chorého človeka, ukončiť jeho utrpenie, a to na základe jeho žiadosti, alebo predpokladu, žeby si to prial. Toto konanie môže byť buď aktívne, t. j. priame, vedomé zabitie ťažko chorého človeka, najčastejšie smrťou injekciou, alebo pasívne, t. j. úmyselné neposkytnutie potrebných opatrení zdravotnej starostlivosti tam, kde existuje morálna povinnosť udržať život, napr. odoprieť potravu, vodu a ďalšiu zdravotnú starostlivosť.

Okrem aktívnej a pasívnej eutanázie rozlišujeme ešte: priamu a nepriamu, nedobrovoľnú (bez vedomia pacienta – tu sa porušuje zásada o predpokladanom súhlase), násilnú (proti vôli pacienta – tu o vražde niet žiadnej pochybnosti ani v krajinách, kde je eutanázia povolená).

Opakom, no tiež nie príliš humánnym spôsobom konca života, je jeho umelé predlžovanie. Tu sa človeku zasa upiera možnosť prirodzene umrieť. Deje sa to pri vydržiavaní umierajúceho na strojoch, ktoré nahrádzajú všetky jeho životné funkcie, pričom je jasné, že nedôjde k žiadnej zmene, jedine k smrti, ktorú sa snažia oddialiť.

Metódy eutanázie

Aby sme pochopili zločinnosť aktívnej eutanázie, pomôžeme si právnickým slovníkom. Ten hovorí, že zabitie je neúmyselne spôsobená smrť a vražda je úmyselné, plánované usmrtienie. Teda pri aktívnej eutanázii ide o vraždu, kde je páchatelom lekár. V praxi sa však stretávame aj s termínom asistovaná samovražda; tu vystupuje lekár ako spolupáchatel samovraha – pacienta.

Pojem pasívnej eutanázie nie je dostatočne jasný. Jednak chce naznačiť, že ide o smrť spôsobenú neposkytnutím prostriedkov určených na liečenie, avšak v silnom kladení dôrazu na opačný postup prechádza do distanázie, teda zabraňovaniu prirodzenej smrti. Vedomé neposkytnutie prostriedkov potrebných pri liečení s jasným cieľom usmrtiť pacienta, u ktorého je šanca na nejaké zlepšenie, či dokonca vyliečenie, je eutanáziou, teda hriechom.

Ak je však pacient, ktorý sa nachádza v nezvratnom štádiu umierania, možno nevykonať určité opatrenia, ktoré mu dovoľia pokojne skončiť. Vtedy ide o smrť v Hippokratovskom zmysle (Hippokrates sa totiž, i napriek eutanázii naklonenej okolitej spoločnosti, snažil robiť všetko preto, aby človeku pomohol k životu a neprispieval k smrti) dobrej smrti.

Zvláštnym prípadom sú pacienti, ktorí sú vo vážnej chorobe, ktorá by sa aj dala liečiť, ale prostriedky na to sú finančne veľmi náročné, alebo ťažko prístupné a liečba by prinášala veľkú bolesť a utrpenie a ani samotné vyliečenie nie je až natoľko isté. Tu je možné odmietnuť ďalšie liečenie (ale zo strany pacienta), ktoré nezabráni smrti. Takéto postupovanie v tejto veci pripúšťa aj Cirkev. V týchto posledných dvoch prípadoch však už nejde o žiadnu eutanáziu. Teda lekár je povinný použiť na liečenie pacienta všetky riadne prostriedky, ktorými mu môže pomôcť, alebo aspoň uľaviť, ale nie je povinný, ak pacient o to nežiada, využiť aj neštandardné prostriedky, ktoré aj tak neprinesú očakávaný cieľ.

Postoj Cirkvi

Cirkev odmieta akýkoľvek druh eutanázie, ktorú pokladá vždy za vraždu. KKC 2277 o tom hovorí nasledovne: „Priama eutanázia - nech by na ňu boli akékoľvek dôvody a použili sa akékoľvek prostriedky - ...je morálne neprijateľná. Takisto aj konanie alebo zanedbanie, ktoré samo osebe alebo zámerne zapríčiňuje smrť s cieľom skončiť bolesť, je vraždou, ktorá je v závažnom rozpore s dôstojnosťou ľudskej osoby a s úctou k živému Bohu, jej stvoriteľovi.“

Ľudský život teda nie je vlastníctvom človeka, ale Boha, ktorý ho stvoril a ako jediný má právo ho aj ukončiť. Ľudský život je darom Boha človeku, teda ho treba prijať s úctou, a takto sa k nemu správať po celý čas jeho pozemského trvania. Kto prijme dar a stará sa oň vyjadruje svoj vzťah k darcovi. Teda neváženie si života, svojho alebo blížneho, je neúctou k Bohu.

Utrpenie je tiež súčasťou života, preto sa mu netreba nasilu vyhýbať. Život naplnený bolesťou nie je menej hodnotný. Ba naopak, chorí sa takto približujú k utrpeniu Krista, ktorý ho podstúpil pre spásu sveta, a spolupracuje na jeho posvätení. Starostlivosť o chorých zasa pomáha spoločnosti byť neustále citlivou na slabých.

Odmietnutie života vedie k sebadeštrukcii a zániku spoločnosti.

Argumenty za a proti eutanázii

Argumenty za eutanáziu vychádzajú z čisto egoistických a utilitaristických predstáv:

1. **absolutizácia slobody** – človek má právo rozhodovať o svojom živote (to má však len darca a jediný vlastník života – Boh; človek je len správca, ktorý má zo zvereneho poklady priniesť nejaký výnos. Človek odmietajúci život je podobný sluhovi, ktorý svoj denár zakopal na poli, porov. Mt 25, 14-30)
2. **kvalita života** – život v bolesti nie je plnohodnotný, skôr až bezcenný, preto je chorým lepšie zomrieť (cena života však spočíva v tom, že je od Boha, je teda posvätný)
3. **produktivita** – starí a chorí sú neproduktívny, sú spoločnosti na ťarchu (lenže oni v produktívnom veku tiež budovali spoločnosť, majú právo užívať plody svojej celoživotnej práce; a nemáme strach o svoju starobu?)
4. **falošný súcit** – usmrtiť chorého, aby toľko netrpel (znamená nepochopenie ceny utrpenia, nepochopenie Kristovej obety a obety celkovo).

Život je od počiatku až do jeho prirodzeného ukončenia posvätným a nenarušiteľným darom Boha. Preto ho treba chrániť a vynaložiť všetko úsilie, aby bol dôstojný. Aj v prípade choroby môže byť život kvalitný a plodný. Ako spriemerniť posledné chvíle života umierajúcim bez toho, aby sme ich nútili alebo im bránili umrieť, je otázkou paliatívnej starostlivosti. Ale to je už iná téma.